

(ס"ב) שם אביו הר"ר ישעיה הלוי איש הורוויץ ז"ל מקום מגורתו הי' בעיר בייעשניקוויץ פלך וויטבסק והיה עשיר ג', ומגדולי החסידים והמקורבים של דורו אדמו"ר בעל צ"צ מליבאוויטש נ"ע. והיה מחשוכי בנים עד ימי זקנתו. ופעם א' בשישב בבית מדרשו של אדמו"ר נ"ע וחזר דא"ה ביחד עם ריעו וידידיו, בא שליח מאת האדמו"ר לקרוא אותו אליו (דבר זה סיפר הרה"ח המפורסם ר' יחזקאל מיאנוב ז"ל, ^{הוא הכירו שהיה צורתו דומה לשל אביו}, הנז' בבית רבי לא"א ז"ל, שהוא היה אז באותה מסיבה בבית המדרש הנז') ואמר לו תדע שעלה במחשבתי בשעת תפילתי בברכת אתה חונן שתגרש את אשתך ותשא את בת אחותי בילקא שלי (כך היה רגיל לקרותה מפני שבילדותה נשארה יתומה מאמה ע"ה ונתגדלה אצלו כבתו) ואז יהיו לך בנים, וכן היה שעפ"י דבורו של אדמו"ר זצ"ל נתרצית אשתו להתגרש ונתן לה מחצית הונו ורכושו ונשא את ב"א אדמו"ר הנז' (אינני זוכר אם הי' אז אלמנה או גרושה מבעלה הראשון) ועל החתונה דרש אדמו"ר נ"ע מאמר רני עקרה, וילדה לו חמשה בנים זכרים, וזמן מעט אחר לידת החמישי של"ח ביום עש"ק כ"ו לחודש אדר א' שנת תרכ"ד ומנ"כ בעיר מגורתו הנז', תנצב"ה.

(ס"ג) שם אביו הר"ר יוסף הלוי איש הורוויץ ז"ל, בן הר"ר ישעיה הלוי איש הורוויץ ז"ל, הוא היה דור השביעי מבעל השל"ח הקדוש זצ"ל והשם הרביעי ישעיה מרבינו ישעיה בעל השל"ח (ואני המבחל"ח ישעיה הששי ודור האחד עשר מא"ז השל"ח זי"ע ומה שכתבתי בס' יב"א שיל"ח צ"ד ט"ז שאני דור השנים עשר נכתב בטעות) יותר איני יודע כלל מהם.

(ס"ד) אם אבי הצנועה והחסידה החכמה בגשים מרת ביל"ה ע"ה כשנשארה אלמנה עדינה עם חמשה בניה היתומים הקטנים כנז' לעיל ס"ב עזובים מבלי משען לחם (יען שבעלה הוא אא"ז הנ"ל מאז לקחה לו לאשה להתחיל לירד מנכסיו) חזרה לבית דודה היקר לה מאב ואם, הוא אדמו"ר הנז' והיו איזה זמן אצלו, עד שהוחלט אצלו לשלוח אותם לאה"ק ת"ז ואז הי' לו חלופי מכתבים עם הרב הקדוש ר' אהרן מטשארנאביל זצ"ל שהיה שני בשלישי עם זקנתי מרת ביל"ה הנז' (כדלקמן ס"ז) ועם הרב הקדוש ר' אהרן מקארלין זצ"ל שהיה ג"כ שני בשלישי עמה וגם היה דודה זקנה (כדלקמן ס"ו, ז') ועם עוד צדיקי דורו שהיו קרוביה וכולם קבלו עליהם להחזיק את ישיבה בקודש של קרוביהם האלמנה והיתומים הנז', לפני נסיעתה לא"י נסעה לקבל ברכת פרידה מהצדיקים הנז' ונתנו לה מתנות כלי כסף יקרים אבל לדאבונינו הספינה שנסעו בה עמד עלי' נחשול בים להטביעה ובתוך החפצים שנזרקו לים עפ"י פקודת רב החובל גם הכיס עם הכלי כסף שלה נזרק בתוכם, וגם הרבה ספרים יקרים ובתוכם כתב יחוס בעלה עד השל"ח הקדוש נ"ע הכל נזרק לים וקבלו הכל במזמור לתודה ע"ז שנשארו בחיים, בבואם לאה"ק קבעו דירתם בעה"ק צפת ת"ז וכל גדולי העיר כבדו אותם מאד מפני יחוס משפחתם הרמה והקדושה, ואת החמשה בנים הקטנים היפים והנחמדים קראו הכל חמשה חומשי תורה זה סיפר לי שארי הרב ר' אהרן יפה אחיו של הרה"ג הרר"מ קליערס ז"ל הרב ור"מ דעה"ק טבריא ת"ז שכך ספרה לו אמו ע"ה, וכן ספרו עוד אנשים, וכל גדולי הארץ חשקו ורצו לקבלם לחתנים, את הגדול שבהם ר' יוסף משה הלוי הורוויץ ז"ל לקח לחתן גשיא הארץ הגליל הוא ח"ז תרה"ג ר' שמואל העליר זצ"ל, (ע"ל סימן ד' ס"א) הוא נשאר כל ימיו באה"ק ג' ושל"ח

(ג) רק פ"א הי' בחו"ל אצל קרוביו הצד' וסיפר לי שהיה גם אצל הרה"ק הר"ה מצאנו זצ"ל, ופ"א כליל עש"ק עמד אצל כסאו וקיבל סדיונות הרכה עד שמילא כל כיסיו ואמתחותיו במעות, אח"כ באו עניים ונצרכים הרבה עד שנתן להם הכל, והאחרון שבא לבקש על מנעלים ולא הי' לו עוד מה ליתן לו ושלה את הגבאי ללחם מאיש א' ונתן גם לזה לקנות מנעלים.

בשנת תרפ"ו בעה"ק חיפא ת"ו ואת השני הר' חיים חייקל הלוי איש הורוויץ ז"ל לקח לחתן הרב החסיד המופלא והמפורסם כקש"ת מו"ה יהושע ז"ל נכד הרב הגאון הקדוש מוה"ר יוסף דוד הכהן זצ"ל ראב"ד דק"ק זואליב ויאס ועוד קהלות בעה"מ ס' דרכי האמונה. (ד) במות עליו אשת נעוריו ע"ה. (שמה חוה ריזל נפטרה ביים י"ט מרחשון תרל"ט) חזר למקום מולדתו עם יתומה קטנה (השיאה לת"ח ג' שנעשה אח"כ רב בעיר יאגיטין) ונשא שם אשה ונשאר כל ימיו בחו"ל והיה שו"ב בעיר פיראטין פלך פאלטאוא וזה איזה שנים שנפטר שם, את השלישי הר' שלום שכנא הלוי איש הורוויץ (נפטר בשיבה טובה בן פ' לערך בעה"ק טבריא ת"ו) לקח לחתן הרב החסיד המפורסם הר' אלטר יוסף זצ"ל מעה"ק טבריא ת"ו שהיה מגזע הבעש"ט זי"ע, הי' פעם א' בחו"ל ואח"כ גם באמעריקא. את הרביעי הוא אא"מ ז"ל שכתבנו ממנו לעיל ס"א לקח לחתן מוהרי"ד בן הרה"צ הר"א יפה ז"ל כדלקמן (ס"ב ב' ס"ב). את החמישי הוא הרה"ג הר' מרדכי דוב הלוי איש הורוויץ ז"ל לקח לחתן א' מעשירי ונכבדי הארץ ומפני שלא הי' מיתדר לי' עם אשתו הראשונה גרשה, נילדה לו בת ונשאת לת"ח ג' ונזכרו בס' יבא שילה צד יו"ד) וחזר לארץ מולדתו ונשא שם אשה ונשאר כל ימיו בחו"ל, ועד יום מותו היה רב בעיר וויטעבסק, זקנתי מרת בילא הגו' היתה כ"כ מחוכמת ומלומדת עד שכמה פעמים ביומי דפגרי היו רגילים לבוא לביתה מחו' הראב"ד מוהרש"ה הגו' ועוד גדולי ת"ח וחסידים לשמוע לקח ודברי חכמה מפיה מה שקבלה מדודה האדמו"ר בעל צ"צ נ"ע ושאר קרוביה האדמו"רים זצ"ל, בסוף ימיה ישבה בעה"ק טבריא ת"ו ושם נפטרה (למעלה מבת ששים שנה) ביום ד' תמוז שנת תרמ"ז ושם מנ"כ על הביה"ח תנצב"ה.

(ס"ה) שם אביה הרב ר' חיים חייקל זצ"ל, (במות עליו אשת נעוריו לקח אשה אחרת וילדה לו בנים, א' מהם נולד אחר פטיר' ונשא את שמו ונפטר י"ב סיון בזקנה מופלגת בעה"ק ירושלם ת"ו) שמעתי מא"א ז"ל שהיה רב באיזה עיר ושכחתי שם העיר, הוא נשא שם קדשו של אדמו"ר הקדוש איש אלקים מוה"ר חיים חייקל ה' מהמדורא זי"ע כי היה מגזעו (אינני יודע מאיזה צד ובאיזה אופן) והיה גיסו של אדמו"ר בעל צ"צ זצ"ל כדלעיל ס"ב ולקמן ס"ז, ונפטר ביום ט"ו כסלו תנצב"ה.

(ס"ו) שם אביו הרה"צ ר' משה דוב ז"ל בן הרב הקדוש ר' אורי ו' מזעליחאב

1234567

(ז) בהסכמות שעל הספר מאדמו"רים בני הרב הקדוש המפורסם מוהרי" מרזין זי"ע, ועוד באננים, ניכר גודל מעלת הר' יהושע ז"ל וגודל מעלת קדושת זקינו זצ"ל.

(ח) עיין ממנו בשה"ג החדש ח"א ח"ת ונדפס ממנו ס' חיים וחסד (ע"ס בית רבי ח"א פ"א דף י"ח) ושמעתי מזקני החסידים שפ"א קרא רבינו הג' ה"מ זי"ע ממעוררשש שנים מתלמידיו הגדולים וא"ל שיסעו לק"ק המדורא כי יש שמה מנורה ערוכה ושלמה ורק צריכים להדליקה ונסעו לשם ונכנסו לבית"מ של הלומדים וכשראו את הרה"ח הגו' יושב ולומד הכיריהו שזה הוא המנורה הגו' ונכנסו עמו בדברי תורה ואח"כ שאלוהו אם הוא לומד תורה לשמה והשיב להם כנראה לו שכן הוא ושאלוהו אם הוא זוכה לכל הדברים שנאמר' על הלומד תורה לשמה במס' אבות רפ"ו והתחילי לחשוב כל הדברים הנאמרים בשם ועל הכל השיב להם הן עד שהגיעו למגליץ לו רני תורה כאן עמד ושתק, א"ל איך בוא עמנו לרבינו ויורה לך את הדרך לזכות לכל הדברים כולם ולקחיהו להרה"מ זי"ע, ובס' אוצר החיים מתרה"צ ר"א מקומרא ז"ל ס' בחוקותי רצ"ג כ' עליו שנפלו לו כל שערות ראשו מפחד הש"ת. (א"ה ראיתי בס' שהי' לו תעניתים וסגופים והפסקות משבת לשבת וניעור אלף לילות בעבות"ש ואעפ"כ לא הגיע לשלימות עבודה עד שהתקרב להמגיד ז"ל ממעוררשש).

(ו) שוב בא לידי הס' חיים וחסד של הרה"ק רח"ח מהמדורא וכו' שם בהקדמה מנכד המחבר ז"ל שנה ח"ר אירלי שותק הוא הרב הצדיק יסוד עולם מוה"ר אהרן אבד"ק זעליחאב תלמיד מובהק של

ז"ל והיה נקרא ר' אורלי שותק מפני שיותר מעשרים שנה (וי"א ארבעים שנה) ישב על התורה ועבודת השי"ת בדביקות נפלא ולא דיבר עם שום ב"א בעולם, ולאחר פטירתו של הרב הקדוש המפורסם ה"ר אשר מסטאלין ז"ל (בנו של זקיננו ה"ר אהרן הגדול מקארלין זי"ע) לדבר באשתו מרת פיגא ע"ה ושלחה ליה כמו ששלחה אשתו של התנא האלקי ראב"ש לרבינו הקדוש (ב"מ פ"ד:) וכשנשאה אח"כ ילדה לו את הרה"צ המפורסם ה"ר אהרן מקארלין ז"ל, וא"כ זקיני ה"ר ר' משה דוב ז"ל היה אחיו הגדול של ה"ר אהרן מקארלין ז"ל מן האם, ונפטר ביום י"ב מנ"א, ואחיו הקדוש הנו' נפטר ביום י"ז סיון תרל"ב, ואביו הרה"ק המפורסם ר' אשר מסטאלין ז"ל, ביום כ"ו תשרי, ולמעלה בקודש זקיננו הרה"א הגדול מקארלין ז"ל (בן ל"ו שנה) ביום ג' דחומ"מ פסח בחו"ל, והסימן ימינך בספירה (והוא היה בחי' ימין אצל רבו האלקי הה"מ הגדול זי"ע כן שמע אא"מ מפ"ק של ש"ב הרה"צ המפורסם מוהר"י מביאן ז"ל) זי"ע ועכ"א.

1234567

(ס"ז) שם אמה של זקינתי מרת בילה ע"ה (הנו' בס"ד) היא מרת דבורה ע"ה בת הרה"ח המפורסם ה"ר שלום שכנא ז"ל שנשאר יתום קטן מאביו הרה"ח המפורסם ה"ר נח ז"ל (הוא מנ"כ באה"ק תוב"א וע"כ אדבר בו בס"ד במדור מיוחד באות נ"ן סעיף ג') ורבינו הוקן אדמו"ר בעל התניא והש"ע נ"ע לקחו לביתו ואמנו וגדלו כבן, ואח"כ לקחו לחתן לו ונשא את בתו מרת דבורה לאה ע"ה וילדה לו את אדמו"ר בעל צ"צ נ"ע, ובמות עליו אשתו בת רבינו נשאר אצלו בביתו כבנו, (הוא נפטר בחיי אדמו"ר בערך שנת ק"ס ע"ס ב"ר) ועשה עמו שידוך ולקח לו לאשה את בת אדמו"ר ה"ר אהרן הגדול מקארלין זי"ע ז) וילדה לו שתי בנות א' מהן היא זקנתי מרת דבורה הנו' (ע"ס בית רבי ח"א פכ"ד ומה שב' שם שהיו לו ממנה גם בנים זה טעות כי רק שתי בנות ילדה לו, וגם מה שב' שם בפכ"ה שנשא את בת אדמו"ר ה"ר אשר מסטאלין ז"ל, זה טעות ג', כי את אחותו נשא כנו', וכן הגיה א"א ז"ל בס' בית רבי) אחות אדמו"ר בעל צ"צ מן האב, ונפטרה ביום כ"א שבט, ושם אמה ה"ה בת אדמו"ר הרה"א הגדול מקארלין זי"ע, רבקה המכונה ריבלא, תנצב"ה. בספר בית אהרן ד' קנ"ז ע"ב כ', שזקיננו הרה"א הגדול זי"ע היה לו קבלת יחוס מורע דוד המלך ע"ה ע"ש.

הגאון ח"ק מו' עזריאל מיוזלש ז"ל בעה"מ ס' תפארת עזריאל ושם נדפס הספר ג' וכבר שעשה לו רבו הקדוש הנו' (עשה"ג הח' ח"א אל"ף סקכ"ח) וכ' שם ונדפס ממנו חיבור עה"ת בשם אור הגנוז גם סידור עם כונות (א"ה הסידור נדפס עם הסכמות הרה"צ מברדיטשוב ז"ל והרבי מלובלין ז"ל והמגיד מקאזניץ ז"ל. ושם נקרא בשם כ"ץ וע"י בשה"ג החדש בהשמטות) (ובשה"ג בחי"ב נשמט זה) ובהקדמה הנו' כ' שהרה"צ ר' שמואל ז"ל בן הרה"ק הרח"ח מהורא היה חתן זקיננו הרה"ק הרה"א מועלחאב ז"ל ע"ש עור. ז) כי היו לו שתי בנות (שמעתי מהרה"ג החסיד הקדוש (שאהרג ר"ל ביום ערב חג השבועות בעיר דיטראוט באה"ב) ה"ר זלמן ליב לעזינסאהל ז"ל היה שהוציא לאור הדפוס את הס' עה"ד טוב מהרח"ו זי"ע, אשר הרה"ק המפורסם ה"ר ליב שרה"ס זי"ע, בכל עש"ק הי' רוחץ את ראשו של שתי בנות הקטנות של אא"ז הרה"א הגדול מקארלין זי"ע) א' ריבלא שנשאה זקיני הרש"ש ז"ל וא' שרה שנשאה הרב הקדוש ה"ר מרדכי מטשארנאביל וילדה לו ג' בנים ה"ה הצדיקים המפורסמים ה"ר אהרן מטשארנאביל וה"ר משה מקארשטשיב וה"ר יעקב ישראל מטשערקאס ז"ל, ועל התנאים של הצדקת מרת שרה הנו' הי' המעשה הנו' בס' בית רבי שם שה"ר הקדוש ה"ר מנחם מענדל מצויטבסק (ע"ל אות מ"ם סעיף ג') נתכבד שם בבית הה"מ הג' ממעזריטש בקריאת התנאים וכשהגיע אל התיבות הכלה מרת שרה בת הרב ר' אהרן גתעלף והה"מ הנו' גפנף במטסתו על פניו וא"ל מה זה עמך האם לא הכרת את ה"ר אהרן והשיב לו, שבמהירות כ"כ בלבושים כ"כ רמים לא סללתי.

(סימן ב')

סדר יוחסין של אמי מורתי ע"ה ובו ה' סעיפים

(ס"א) אמי מורתי הצוה"ח אשת חיל מרת עלקא ע"ה. נולדה בעה"ק צפת תוב"א וכמעט כל ימיה ה' בא"י (ח) ונפטרה ביום ט"ו תמוז שנת תרע"ח למעלה מבת ששים שנה במגפת הטיפוס ר"ל ששרה בזמן מלחמה הראשונה כמ"ש בס' י"ש צד יו"ד. ומנ"כ בעה"ק צפת ת"ו.

(ס"ב) שם אביה הרה"ח ה"ר ישראל דוב יפה ז"ל (מגזע הנאמן בעל הלבדשים ^{אוצר החכמה} (ט) זצ"ל) היה איש טוב בעל מדות טובות עד להפלא וירא אלקים מאד וגם היה איש עשיר, ולקח להתן את אא"מ ז"ל להחזיקו על שלחנו כמה שנים, אבל לדאבון לב כל אנשי העה"ק צפת'ו נקטף בימי עלומיו ר"ל בעת ששלטה מחלת הדבר ר"ל בעה"ק טבריא ת"ו וברחו משם הרבה אנשים לעה"ק צפת'ו וע"י שכמה אנשי בני משפחתו התאכסנו בביתו נתדבקה בו המחלה ר"ל ונפל לקרבן ביום ז"ך תשרי בשנת תרל"ו. ומנ"כ בצפת קרוב ונוכח משכן קדשו של רבינו האר"י הקדוש זי"ע לצד מזרח (מלבד בתו הג' היא אמי מורתי ע"ה, הניח אחריו ג' בנות ובן יחיד י') יתומים קטנים שכבר יש מהם ב"ה דורות שלמים הי"ו) תנצב"ה.

(ס"ג) שם אביו, ה"ה הרה"ח המופלא והמפורסם ה"ר אפרים יפה זצ"ל, היה תלמיד של אדמו"ר האמצעי הרה"ק מוהרד"ב נ"ע, ואח"כ של אדמו"ר בעל צ"צ נ"ע, כדאיתא בס' בית רבי ח"ב פ"ח ע"ש, בדרך נסיעתו לאה"ק ת"ו היה בעירות של אחבי הספרדים, (ע"ל אות כ"ף ס"ה) ומפני גודל תורתו וקדושתו נתקבל אצלם בכבוד ג' עד מאד וא' מהם עשיר ג' מגזע הגאון חיד"א זצ"ל אולאי מסר לו בנו קטן הבכור ללקחו עמו לא"י ולגדלו ולחנכו בדרך בני אשכנז והיה נקרא יא) בכור חאשאס (היא זקנתי הצדקת אשת הרי"א יפה שה' שמה חאשא שגדלה אותו כאם) וכשקבע דירתו בעה"ק חברון ת"ו הבכור הנ"ל נשא אשה אשכנזית ויצאה ממנו משפחה גדולה אשכנזית בכינוי משפחה אולאי, זקיני זצ"ל למרות שהבטיח לאדמו"ר בעל צ"צ נ"ע שלא יחזור לחו"ל אבל כשכלתה נפשו לאדמו"ר עבר ע"ד ונפטר בעיר ארשא כדאיתא בס' ב"ר שם ח"ב דף י"ז ע"ש מעשה פלא תנצב"ה.

(ח) בשנת תר"ס בערך נסעה לחו"ל לעשות נוח על עיני אצל הרופא המפורסם מאנזאל שטום ז"ל בעיר קיוב כשהראתה לו המכתב שה' בידה מרבני עה"ק צפת'ו נשקו וריסא איתה בחנם, או היתה אצל כמה מקרובינו הצדיקים ורוב הזמן ה' בבית שארינו הרב הגאון הרמ"ד מהארגאנטינאל זצ"ל והי' שם בחבה יתירה כמו א' מבני ביתם.

(ט) שמעתי בנעורי שזה שהגאון ר' מרדכי יפה זצ"ל קרא לספריו בשמות עשרה לבושים מפני הגס שהי' לו, כי פ"א נטעה ונתעה לבית הונות וכשראה והבין שהוא בסכנה ג' ר"ל אמר להם שהוא מוכן לזה אבל הוא צריך לילך לבהכ"ס לעשות צרכיו ובשם הדחיף א"ע להביב שהי' נמשך עד חוץ לעיר בשפת הנהר, ובעת ההיא שהי' בסכנה ג' למות שם הי' מלוכש בעשרה לבושים, וזר שאם יצילו הש"ת וישאר בחיים יחבר עשרה ספרים בשמות עשרה לבושים.

(י) מלבד בנו הבכור מר אפרים ז"ל שנתחתן לבת דודו הרה"ח ה"ר צבי יפה ז"ל מתברון ושל"ח בצפת לפני חתונתו, שמעתי מוקן א' חסיד חב"ד אשר הכחור הגו' הי' ירו"ש נמלא ועבודתו בתפלתו הי' גורא מאד עד שהטבלא של אבן כהמ"ד חב"ד שהי' דופק עלי' ברגלו נשקעה הרבה בארץ. תנצב"ה.

יא) כמנגה הספרדים לכוות בן בכור בשם בכור כדאיתא בס' ג"ס סי' קכ"ט ס"ק פ"ד.

(ס"ד) אביו היה הרב תחסיד המופלא והמפורסם מוה"ר ישראל יפה זצ"ל (יב) מדפיס דקאפיסט, היה תלמידו של רבינו הוקן אדמו"ר בעל התניא והש"ע נ"ע, פ"א היה בעיר ואלאזין ועכבו הגאון ה"ר חיים זצ"ל על ש"ק וכבדו מאד ובקשו לחזור דא"ח של רבינו ג"ע וחזר בפניהם והוטב מאד בעיניהם ע"ס בית רבי ח"א סכ"ו, תנצב"ה.

(ס"ה) שם אמה של אמי (הנו' בס"א) הצוה"ח פרידא לאה בת הרה"ח המפורסם בעה"ק צפת מוה"ר דוד יחזקאל ליב ז"ל מעיר קעשינאב באסראביא היה תלמיד חכם מופלג וחסיד ג' מחסידי סאוראן והיה מיקירי ונכבדי תעה"ק צפת"ו והוא אשר גידל את נכדיו היתומים בני בתו יחידתו מרת פרידא לאה הנו' שנשארה אלמנה צעירה כנו', בעזר אשתו הצוה"ח הצדקת מרת חיה פיגא ע"ה בת הרב חג' ר' אביגדור זצ"ל שהיה מבית דינו של הרה"צ הקדוש מוהר"מ מסאוראן זי"ע, (עשה"ג ה"ח מ"ם רכ"ב ושי"ן נ"ד) זקני הר"ר דוד ליב ז"ל הנ"ל נפטר ביום עש"ק י"ג ניסן שנת תרמ"ג וזוגתו הנו' ע"ה ביום י"ט שבט בשנת תרנ"ג בערך ובתם הנו' ביום ג' טבת תרע"ב ושלשתן מג"כ בביה"ח בצפת תנצב"ה.

פימן ג'

סדר יוחסין של אדוני חותני ז"ל

[אוצר החכמה]

(ובו ז' סעיפים, סעיף א') אשתי הצוה"ח מרת פיגא תחי', היא בתו של הרב הגאון ר' יצחק לארבערבוים ז"ל, נולד באה"ק ת"י, וכשהיה נער קטן הכירו בו לחר"ף ועילוי כשהיה בן חמש עשרה שנה, אחר חתונתו, והיה שוקד על התורה יומם ולילה בבית חמיו הרב הג' האב"ד מוה"ר ש' העליר זצ"ל, ופ"א ראה שחמיו הגאון כ' שו"ת לרשכבה"ג הרב הגאון הג' מוה"ר יוסף שא"ל הלוי נאטנאחן זצ"ל חטף וכתב גם הוא חידושי תורה אליו, ומוהרי"ש ז"ל נתפעל על חיית של נער קטן בזה וכתב לחותנו מוהר"ש ז"ל לשום עינו עליו כי הוא מיועד להיות גדול הדור, אבל הוא מאס ברבנות ונכנס למסחר (כשותפות עם אחיו הצעיר ממנו המופלג בתו"ר מר"ה משה לארבערבוים ז"ל הוא נפטר בזקנה מופלגת בצפת"ו) ועם מסחרו הגמרא לא משה מתוך ידו ואפי' בחנותו ובעת רכיבתו על הפרד לקנות סחירה בעיר בירות (לבנון) ובשכבו ובקומו וכו' היה שוקד על התורה והיה מצליח במסחרו, ובסתר נתן (הוא ואחיו הנ"ל) מעשר מכל רוחיו, ובערך שנים עשרה שנה לפני פטירתו הפסיד כל ממונו ופסק ממסחרו ושקד על התורה יומם ולילה ותמיד היה נחבא אל הכלים והיה עניו ושפל ברך עד מאד, והיה בקי נפלא בש"ס בבלי וירושלמי וכל הפוסקים, וגם היה חריף עצום מאד ספרא רבא וזך הרעיון, נדפס ממנו קונטרס בשם עיטור סופרים ע"ש הישיבה בית חתם סופר שבעה"ק צפת, ומפני ענוותנותו פקד להעלים שם המחבר, ונשאר ממנו הרבה חיית בכת"י, (קצת מהם אצלי), איזה שנים לפני פטירתו היה סובל הרבה ממחלת גופו ר"ל ולמרות מחלתו האנושה לא פסק פומיה מגירסא, ואיזה חדשים לפני פטירתו היה שוכב על ערש דוי ר"ל, ועכ"ז לא פסק פומיה מגירסא ורוב לימודו הי' אז ס' יד החזקה להרמב"ם ז"ל, ומאז נודע לנו שהיה בקי בכל חלקי ס' יד החזקה בע"פ ממש, ודבר פלא סיפר לנו בנו היקר ה"ה גיסי הרה"ח המופלג בתו"ר ה"ר דוד לארבערבוים ז"ל (נפטר בצפת"ו) כי איזה שבועות לפני פטירתו סיפר לו כי במקום א' היה קשה לו דברי הרמב"ם במאד מאד ובכל פעם כשהיה מגיע במשנתו לדברי הרמב"ם אלו היה מתקשה ומצטער מאד להבינם, ובפעם האחרון כשעמד ע"ז מוטל על ערש דוי באישון לילה

(יב) כנראה לא זה הוא הרב ר"י יפה זצ"ל שחיבר ס' ע"ס תורת העולה מרבינו הרמ"א בעל המפה זצ"ל יקרא את אדמ"ר הוקן דורי, רק הוא בן משפחתו, וכעת אין הספר הזה תח"י לחקיר בזה.

מתאונן ומצטער בהבנתם נפלה תרדמה עליו ונדמה לו שהרמב"ם ז"ל בא אליו והסביר לו את הדברים, והפסט היה הפלא ופלא, ואשתי הצדקת היא חמיתי ע"ה סיפרה לנו שאיזה ימים לפני פטירתו לאחר חצות הלילה הקיץ משינתו בקילות מבהילים, ובשאלה אותו ע"ז השיב לה שחלם לו כי הזמינו אותו לסעודתו של הרמב"ם ז"ל וע"כ צעק ונזדרז לילך במהירות על הסעודה, והדבר נפלא כי הוא נפטר ביום ט' לחידש טבת (שנת תער"ג קריב לבן ששים שנה בערך) אחד עשר יום לפני יום הלולא רבא של רבינו הרמב"ם ז"ע שהיא יום כ' טבת, (ומנ"כ בעה"ק צפת סמך למקום מנוחות אביו וחיתנו ז"ל), תנצב"ה.

(ס"ב) אביו היה הרה"ג המפורסם ה"ר יעקב מקאליש ז"ל שקדן נפלא ועצום על התורה יומם ולילה והיה מיחידי סגולה שבדור בעה"ק צפת"ו בגודל תירתי ויראתו, יזקן א' שהיה מכיר את כבוד זקינו המאוה"ג רבינו יעקב מליסא זצ"ל (שנשא את שם קדשו) העיד עליו שהיה זיו איקונין שלו דומה לזקינו הנז' (נפטר יום כ"ח אלול שנת תרח"ם) הוא היה בן הרה"ג ה"ר מרדכי מקאליש זצ"ל (נכדי הרב ר' נפתלי ברוינפעלד נ"י מנויארק כ' לי שהי' שמו ה"ר מרדכי יהודא, (א"ה ש"ב ר' יעקב בהרה"ג ר' דודטשי שזאקס אמר לי ששמו ה"ר מרדכי יהודא לייב ולייב נקרא ע"ש ה"ר ארי' יהידא לייב תאומים בעל שו"ת גור ארי' וס' יעלת חן עה"ת. א"ה אולי יצא מגזעו ע"י בסוף הס' היחוס באריכות) בנו של רבינו הגאון הגדול ר"י מליסא הנז' אשר האיר לכל העולם בספריו היקרים חות דעת (נפטר בשנת תקצ"ב כ"ה אייר) ונתיבות המשפט יעוד ועוד, בן חמי ה"ה גיסי הרה"צ המפורסם חסידא קדישא מוה"ר אבנר לארבערבוים נ"ע כתב לי שראה קונטרס נדפס בשם נחלת יעקב מעניני זקינו הגאון מליסא זצ"ל וכ' שם שפ"א היה אצלו הרה"ק איש אלקים וכו' מוהר"ר שמחה בונם מפרשיסחא זצ"ל, (עשה"ג הח' בית ס"א) ושאלוהו תלמידיו מדוע אינו שואל אותו דבר, והשיבי כי הוא מתיירא לנגוע (צי טשעפין) עם גמרא סנהדרין, הוא היה תלמיד מובהק להגאון האדיר מופת הדור וכו' מוהר"ר משולם איגרא זצ"ל (ע"ש מ"ם סרל"ד) אבד"ק טוסמניץ (עשה"ג הח' יו"ד סקל"ח). מקודם היה אב"ד בק"ק ליסא ופ"א נודע לו שעשו שם נשף עם מחולת נשים, ואז לא היעיל שו"ד ועזב את העיר יג) (א"ה ע' בסוף הס' באריכות ממנו ז"ל וכל היחוס באריכות) ובנסעו דרך עיר סטרייא במדינת יד) גליציא נתעכב שם לרב ושם חלקת מחוקק ספח ז"ע ועכ"א.

(ס"ג) אביו של הגאון מליסא היה המאור הג' המפורסם בדורו מוה"ר יעקב משה זצ"ל אב"ד דק"ק זאבראב (עשה"ג ה"ח יו"ד סקפ"ט) ובס' מקור חיים על ה"פ מבנו הגאון זצ"ל גלוח אליו בסופו חידושי הלכות על מס' כריתות מאביו הגאון זצ"ל (ע"ש ח"ב מ"ם סקע"ו) ועל הפלא ששמו הראשון הוא כשם בנו כתב טו) לי גיסי הרה"צ הנ"ל ששמו היה מתחלה רק משה, ופ"א נחלה ר"ל וחלם לו שיתרפא בזכות בנו ה"ר יעקב, ומאז קרא שמו וחתם יעקב משה, אשתו הרבנית, שהיא אמו של הגאון מליסא זצ"ל הי' מגזע הר"ר

יג) כנראה שרוב ימיו הי' בליסא וע"כ בכל ספריו כתיב הרב מליסא ושאר עיירות לא נזכרו כלל. יד) כ"כ לי גיסי הנ"ל אבל ידוע שהיה גם אב"ד בק"ק קאליש וכ"כ בשה"ג יכנראה שאלי ב' העיירות המה קרובים ול"ו ושימש בתור אב"ד לשתייהן יחד.

טו) אשתו הרבנית של הגאון מליסא הי' בת הר"ר יאקל אשכנזי ז"ל מבראד גיסי של הגאון הר"א מרגליות ז"ל וחתנו של הגאון ה"ר אברהם משה ז"ל בעה"מ ס' צלותא דאברהם על ש"ס, אחיו של הגאון בעל מאיר נתיבים וחיו מגזע המהרש"ל והמהרש"א והבי"ח והט"ו זצ"ל. (א"ה ובס' אור עולם מהמאיר נתיבים שהדפיס ר' שלמה גאטליב מובא ג"כ מגזע הרמ"א ז"ל, וע"י סוף הס' כאן כל עניני היחוס וחלוקי דעות בזה ע"ש).

עקיבא (כז) זצ"ל שהיו לו בנים וחתנים כמנין כ"ה תברכו, והיה מגזע חמחר"ל מפראג זי"ע ועכי"א. (א"ה נראה מגזע הגר יצחק ב"ר שמשון הכהן (שהי' נכד ר' עקיבא הנ"ל) וחתן המהר"ל מפראג וע' בסוף הס' היחוס באריכות).

(ס"ד) אביו של הר"ר יעקב משה זצ"ל, היה הרב הגאון הגדול החסיד המפורסם בדורו מוה"ר נתן זצ"ל מק"ק בראד (אשתו של חר"ן זצ"ל מגזע הגאון בעל חלב"ש זצ"ל) (עשה"ג הח' נו"ן ס"ג). מלבד בנו הרי"מ הג"ל היו לו עוד שני בנים א' הרב הגאון הגדול צדיק יסיד עולם מפורסם בדורו מוה"ר אפרים זצ"ל מבראד (עשה"ג הח' אל"ף סרט"ז) והשני הרב הגאון וכו' מוה"ר צבי זצ"ל.

(ס"ה) אביו של הר"ר נתן זצ"ל הוא הרב הגאון האדיר מופת הדור מפורסם לתהלה ותפארה וכו' כקש"ת מוה"ר צבי אשכנזי זצ"ל בעל חתכם צבי זי"ע (עשה"ג ח"א צדי"ק ס"ב) מצד אביו (זו) היה מגזע ז"ק (כי חסידי וקדמוני אשכנז ממשפחות מיוחסות היו חיתמים גזע ז"ק ר"ת זרע קודש כ"כ היעב"ץ זצ"ל) ואמו הי' בתו של הגאון בעל שער אפרים זצ"ל (חבירו של הש"ך ז"ל) שעלה לעה"ק ירושלם ת"ו ונתקבל שם לרב לעדת אשכנזים עשה"ג ח"א אל"ף רכ"ו (כ' שם שנפטר בצפת"ו ואיני יודע אם בונתו עליו או על בנו ה"ר יהודא החסיד זצ"ל ולא ראינו ולא שמענו מקום מנוחתם). (א"ה הוא לא בא לאה"ק ונפטר בעיר אובין ורק בנו ר' יהודה בא לאה"ק) הוא היה כהן והי' לו ספר יוחסין עד אהרן הכהן, הח"צ היה גם נכדו של הגאון המקובל מוה"ר אליהו בעל שם אב"ד דק"ק חעלם בוירמז בעה"מ ס' אדרת אליהו פי' על הווהר כתי' והיה בקי בס' יצירה (עסה"ד ח"א ה"א של"ג ושה"ג ח"א א' קס"ג) וברא גברא ע"י שמות הקדושים כמ"ש נכדו הח"צ בתשו' סי' צ"ג ע"ש, והיה לו ספר יוחסין עד שפטיה בן אביטל, (א"ה עי' בסוף הס' כאן היחוס באריכות וחלוקי דעות בזה), אשתו של הח"צ זצ"ל הי' בת הרב הגאון הגדול מאור הגולה מופת דורו מוה"ר זלמן מירלס זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק האמבורג (בן הגאון הגדול בדורו מוה"ר דוד מירלס זצ"ל) ויש לו תשובה בשו"ת אכן השותם (עשה"ג הח' זיין סכ"ה ובח"ב אל"ף ס"ז), הח"צ ז"ל היו לו ה' בנים וה' בנות בניו המה (א) הוא הרב הגאון החכם המפורסם היעב"ץ זצ"ל עייק ממנו ומספריו הרבים בשה"ג ח"א יו"ד רנ"ד, בבחרותו היה רב בק"ק עמדין איזה שנים ואח"כ אמר ברוך שלא עשני אב"ד ונח נפשיה בן ע"ח שנים. (ב) הוא הגאון ה"ר נתן זצ"ל זקיני של הגאון מליסא זצ"ל שדברנו בו בס"ד. (ג) הגאון מוה"ר זלמן זצ"ל בעה"מ ס' רב משולם. (ד) הגאון מוה"ר דוד זצ"ל, כעת בחיפא ת"ו שמעתי שנמצא בכתבים ישנים שאחר שהי' רב במ"א הלך למ"א בסתר ונעשה שם שמש ולאחר פטירתו כשנדע שם מי הוא חלקו לו כבוד ג'. (ה) הגאון מוה"ר אפרים זצ"ל, חתניו המה, (א) הגאון מוה"ר לייב זצ"ל אב"ד דק"ק אמשטרדם. (ב) הגאון המפורסם בדורו מוה"ר יצחק זצ"ל (בן הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל עשה"ג ס"ב פ"א סק"ד) אבד"ק נעשוויז הזכירו הגאון המפורסם מוה"ר כהן ראפפארט זצ"ל בתשובתו לאה"ע סי' ס"ט ע', ויש לו שם בסוף תשובה א' עשה"ג הח' ח"א יו"ד

ואוצר החכמה

1234567

(זו) ע"ש לעיל אות יו"ד (ואו) בשם ס' ח"יר שהרב המקובל מוה"ר יעקב וילנא בעה"מ יאיר נתיב והנהות על תיקוני זוהר היא היה אביו של הח"צ ז"ל ולא מצאתי ראיה לזה, שוב ראיתי בס' תולדות חכמי ישראל מהרב הג' ר' יקותיאל יהודה גרינצוואלד ז"ל הנדפס מחדש, שכתב שטעו בזה שזה הרב ר' יעקב אחר הוא ע"ש ושם בספר הגו' מבואר כל תולדות בעל שער אפרים זצ"ל ע"ש וגם גיסי הרה"צ ז"ל הגו' כתב לי שזה טעות ברור בכמה ראיות והג' שבכולן כי בשו"ת חכ"צ יש תשו' א' שחותם א"ע בשנת תמ"ט בהר"י מאובין ולה"ה ובהקדמה והסכמות של הס' יאיר נתיב מביאר שבשנת תס"ח היה הר"י חילנר עדיין בחיים חיותו.

רל"ו. (ג) תגאון מוה"ר משה זצ"ל בן הגאון המפורסם ר' אלעזר רוקח זצ"ל בעל מעשה רוקח ע"ל אות אליף סל"א. (ד) הגאון הג' חסיד מפורסם בדורו מוה"ר מרדכי כ"ץ זצ"ל אבד"ק פוונא והגליל בן הרב הגאון החסיד הכהן הגדול המפורסם נשיא ישראל מוה"ר נפתלי כ"ץ זצ"ל בעל סמיכת חכמים (עשה"ג הח' ח"א מ"ם ק"כ). עשה"ג ח"א גו"ן סי"ח וח"ב בי"ת קכ"ד, סמ"ך מ"א. (א"ה זה אינו ברור ועי' בסוף הס' כאן עניני היחוס). (ה) הגאון מוה"ר ליב מגלינא זצ"ל הנקרא דער הוכער ר' ליב נכד מהר"ם מטיקטין זצ"ל עשה"ג ח"א מ"ם ס"ג. (כ"כ לי גיסי הרה"ח ז"ל הנ"ל, וצ"ע אם זה הוא בן הגאון החסיד המפורסם ר' זכריה הנק' זכריה הנביא המובא בשעה"ג הח' למ"ד סס"ב. מפני שכתוב שם שהיה חתן הגאון מוה"ר אפרים פישל זצ"ל ונפטר שנת תל"א. מ"ז שנים לפני פטירת הח"צ ע"ש). (א"ה זה בוודאי אינו נכון. כי ר' ארי' הגבוה כ"ר זכרי' הנביא בוודאי אינו חתן החכ"צ ז"ל) בצמח דוד ח"ג כ' שהח"צ ז"ל נולד בעיר אפען (ולד"ק בוילנא) והיה ראש גאוני דורו ולא חלק כבוד לכל רב במקום אשר נגע לד' ולתורתו ועבר ארצות רבות ונתקבל לרב באמשטרדם, וכאשר נראה נגע כת ש"ץ ימ"ש קנא לאלקיו לשרפה מארץ חיים, אך הרשעים גברו ויברח מפניהם לארץ פולין ונתקבל לרב ור"מ בק"ק לעמבערג ונאסף אל עמיו שם בשנת תע"ו ע"ש, שמעתי מהרה"ג ור"ח מוה"ר חיים צבי רובינשטיין ז"ל רב ור"מ בעי"ת שיקאגא, שהחכם צבי זצ"ל לעת זקנתו נתאלמן מאשתו הראשונה והציעו לפניו שידוך עם אלמנה בת גדולים וטובים, והביאה השדכן לביתו להתודע עמה, והיא הי' לה בת בתולה בת ט"ו שנים בערך, וכשהלכה להרב לקחה עמה את בתה הנז', והח"צ ז"ל היו גביני עיניו ארוכים, וכשרצה להסתכל באיש הי' נצרך להגביהם בידיו (וכדמצינו בר' יוחנן בב"ק קי"ז) וכשהגביה את גביניו וראה את האשה ואת העלמה ושאלה מי היא העלמה הזאת וכשאמרה לו שהיא בתה, אמר לה אותך אינני רוצה לישא, אבל בתך אם רצונה אשאנה, ואמרה האם לבתה, בתי את שומעת מה שאומר הרבי וכו', והשיבה העלמה אם הרבי יבטיחני שאלד ממנו בן זכר ושנינו ביחד נכניסנו לחופה אזי הנני מתרצית לישא עמו, והבטיח לה זאת, ונשאה והולידה לו את הגאון היעב"ץ זצ"ל והיה מחכה על יום הבר מצוה שלו (כי היה זקן מופלג ונתקיים בו ע"כ אתה חי) שאז הכניסהו לחופה ובזמן קצר את"כ נחלה ונפטר לעולמו זי"ע ועכ"א, אבל לפי מה שנתבאר שנפטר בשנת תע"ח א"ב אינו מתאים למה שכ' בשעה"ג צדי"ק ס"ב שבשנת תמ"ה היה הח"צ רך בשנים מאד ובפרט לפי מה שכתב בצמח דוד שם שנולד בשנת תט"ו ונפטר בשנת תע"ו א"כ לא היה זקן כלל.

שוב בא לידי ס' תולדות הח"צ הנדפס בעה"ק ירוש' ת"ו בבא"ס בשנת תשי"ג שנעתק מס' מגילת ספר וס' עדות ביעקב שחברם בנו הגאון יעב"ץ זצ"ל וכ' שם שאשתו הראשונה הי' בת עשיר ג' ונהרגה בימי המלחמה עם ילדה א' שהי' לה ממנו והח"צ זצ"ל ניצל עפ"י גס ונשא את"כ אשתו הנז' בת הר"ז מירלס זצ"ל וילדה לו מקודם שלש בנות אח"כ בן הראשון הוא היעב"ץ ובס"ה ילדה לו ט"ו ילדים אבל נתקיימו רק עשרה כנ"ל ובאחרונה ילדה לו בת וכשנולד לו היעב"ץ הי' לערך מ' שנה א"כ המעשה הנז' אם אמת הי' נתחלפה גברא בגברא, (א"ה עי' בס' צבי לצדיק מהגה"צ רצ"ה ברלין ז"ל דף פ"ז בהג"ה י' בשם הרב מסעראצק. שהמעשה הי' כך, "שבעת שנפטר אשת הג"מ זלמן מירלש הנ"ל (חותנו של החכ"צ ז"ל) והתאבל מאד עליה. דיבר החכ"צ עליו לשבוח זאת ולישא אשה, והשיב לו אני יותר מששים ומי השוטית שתמצא לינשא אלי, ואלמנה וגרושה עם בנים אכניס קטטה לביתי, ובלא בנים תהי' אבלה בביתי, מיד הלך החכ"צ החוצה וראה שם בוגרת ושמה גנענריל בת הקצין דל מערכו ה"ר ברוך קרפילס, ושאלה, אם רצונה לתנשא להרב דפה, אמרה לו, לרחוק רגלי אדוני רצוני, והבילה לביתו, ובעת קידושיה אמר

לה החכ"צ כי מבטיחה לילד בן עמו וילדה את הג'מ אחרון מירלש ז"ל בע"ס בית אחרון סת"ם (אבי הג"מ צ"ה מירלש אב"ד שווערין בעל מספר צבאם), ובעת חברית בכתה הרבנית גנענדיל, ושאלה על בכייתה, השיבתו, נתת לי בן אבל מי יוליך אותו לחופה, אמר החכ"צ לחיתנו, השמעם מדיבורי הרבנית, השיבו, ומה אוכל לעשות, אמר החכ"צ השבעו לה להיבילו לחופה, ואני ערב בדבר, ובלייל חופתם שכב אשר לא יוסיף לקום, עכ"ל, ועי' להלן כאן בסוף הס', היחוס באריכות וגם סיפורים מהחכ"צ וחותנו ר' משולם זלמן מירלש, וגיסי ז"ל הנ"ל כ' לי שנפטר שם בשנת תע"ח ביום ב' דר"ח אייר (וכ"ב בס' תולדות הח"צ הנז' וחי ח"ן שנה) ושם מנ"כ זי"ע ועכ"א.

(ס"ו) אמו של חותני ז"ל הי' שמה שרה ע"ה נפטרה בצפת'ו יום ה' כסלו, והי' מגזע הרה"ק מוהר"ש מיערסלוב שהי' נכד מוה"ר קאפיל ליקווער זצ"ל שהיה מפורסם ברב צדקתיו והכנסת אירחים עד להפלא והיה זקינו של הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל (עשה"ג הח' יו"ד ק"מ) ושל הרה"ק מוה"ר שמעון מיערסלוב זצ"ל (עשה"ג הח' שי"ן ק"ל) ובעת שהרה"ק מוהר"ב ממעזביו זצ"ל דבר קשות עם החוזה מלובלין, א"ל החוזה אמת שיש לכם כח ג' שאתם נכד הבעש"ט זי"ע, אבל גם אני נכד ה"ר קאפיל זצ"ל, (היה בן בתו), וכתוב שמק"ק אמשטרדם שלחו לו כתב רבנית והשיב להם השי"ת בירך אותי שאהי' אב המון גי'ם ולא אב ב"ד, ומספרים ממנו נפלאות זי"ע.

(סימן ד')

סדר יוחסין של חמותי מורתי ע"ה ובו ה' סעיפים

(סעיף א') חמותי הצוה"ח מרת דבורה ע"ה נולדה בעה"ק צפת'ו וכמעט כל ימי' הי' באה"ק תוב"א, אחר חתינתי בשנת תרס"ד הי' אדוני חמי ז"ל בעל חוב מהחתונה וגם הי' צריך להשיא עוד בת, נסעה חמותי ע"ה לחו"ל לבקש עזר מקרוביהם והי' שם עד לפני הפסח תרס"ו, וזמן רב הי' בבית קרוביהם הרה"צ ה"ר ישכר דוב מבעלז זצ"ל וכבד אותה במאד שבכל עת שנכנסה עם הרבנית שלו לחדרו הי' קם מפניה ואמר שמפני בת הר"ש העליר צריך לקום, יכשבקשה ממנו ברכה אמר לה שבת הר"ש העליר ומאה"ק אינה צריכה לברכתו, ונפטרה בצפת ביום ט"ז אייר שנת תרע"ו כבת ששים שנה בערך.

(ס"ב) אביה היא הרב הגאון הצדיק המפורסם וכו' מוה"ר שמואל העליר זצ"ל (יז) שכתבתי ממנו בפתיחת ספרי יבא שילה צד ד' ה' ע"ש וגם בכאן אות אל"ף ס"ג ע"ש, כל אנשי הדור שלפנינו בא"י היו מספרים תמיד מגודל צדקותיו ומדותיו הט' וחכמתו הג' ומדרגותיו הג', מנעוריו היה בעל תעניתים וסיגופים הרבה והתענה כמה הפסקות, וגם גלגיל שלג וחרולים, ולימד ולמד תורה וקיימה מעוני ודוחק ג' והיה בקי בכמה חכמות, ומהן חכמת הרפואה וחכמת התכונה, והכיר כמה צדיקים הראשונים והיה חביב וחשוב מאד אצלם, וכמה נסים נעשו לו בצפת בעת הרעש, ובעת עשיקת הערביים הדרוזים ימ"ש, ואח"כ

(יז) על שאלתי לגיסי הרה"ח הנז' מה זה שזקינו מוה"ר שמי' לא היה לוי הלא מחצב קודש שלו הוא הגאון בעל תוספות יו"ט זצ"ל היה לוי, השיב לי ששמע שלא מפני שהיה מגזע התו"ט רק מפני איזה סיבה באי' כינה א"ע בכ"ז, אבל לענ"ד קשה לומר כן כי מסתמא כינה א"ע בשם כינוי משפחה שיש לו איזה שייכות לזה, ובדאי מצד האמהות היא מגזע משפחת העליר וכן הוחזק בכל העולם כמ"ש בש"ג הח' אל"ף סצ"ד ע"ש וכן אמר לי נכדו ר"ש בשם אביו ז"ל.

עדן

מקומות הקדושים שבא"י

ציון

קט

הגיע למדרגות ג' כי היו לו שרית מן השמים יוח' וגילוי נשמות גם גילוי רבינו האר"י הקדוש זי"ע, ונתקיים בו כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר וזכה לכתר תורה וכתר נשיאות שהיה ראב"ד ור"מ ונשיא בארץ הגליל ושמו הטוב נשאר נקדש ונערץ באה"ק תוב"א (נזכר בשה"ג הח' בהשמטות אות שי"ן) ונפטר בן צ"ח שנים (וביום פטירתו אמר ע"ע הסימן לחי"ם גימ' צ"ח) ביום כ"ב טבת שנת תרמ"ד. ומנ"כ בעה"ק צפתו קרוב למקום מנוחת קדשו של האר"י זי"ע, הוא הניח אחריו בן יחיד גדול בתורה ויראת ה' טהור (יט) חסיד ועניו חוקר אלקי וכו' כקש"ת מוה"ר אברהם העליר זצ"ל, מנעוריו היה מתבודד בתורה ועבודת השי"ת ומאס ברבנות, אח"כ נעשה סגי גהיר ר"ל והיה מוחזק ומפורסם בעיני העולם לקדוש וטהור ובעל מדרגה, גם שלש בנות היו לו הצעירה היא חמותי ע"ה הנז' והבכירה היא דודתי הצוה"ח מרת שרה הירוויץ ע"ה (אשת דודי א"א ריי"מ ז"ל הנ"ל ס"א ס"ד ע"ש) (נפטרה ביום חג השבועות) וא' הי' אשת בן אחיו הרה"ג החסיד המפורסם ה"ר אלעזר העליר ז"ל בן הרה"ח המפורסם מוה"ר משה ליב העליר זצ"ל משה"ק טבריה ת"ו, (א"ה ש"ב הרה"ח ר' שמיאל העליר נ"י סיפר לי ששמע מהרה"ק ר' נפתלי חנאהליס ז"ל שזקינינו הרה"ג ר' שמואל העליר ז"ל אמר לו שגזע' היא מהרה"צ ר' נפתלי כץ ז"ל בעל סמיכות חכמים לא רק מצד האב אלא גם מצד האם, יע' להלן ס"ד מזה).

(ס"ג) אביו של ח"ו מוהר"ש ז"ל הוא הרה"ג החכם מוה"ר ישראל זצ"ל, הוא היה סוחר בחו"ל ופ"א בדרך נסיעתו למסחרו נטעה ונתעה לבית הזונות ר"ל, והוא הי' איש יפת תואר מאד (גם מוהר"ש וכל זרעו ז"ל היו כולם אנשים יפים למאד וכן המבחל"ח זרע זרעו שי"נ) ופיתוהו הרבה, וכשראה שהוא עומד בסכנה ג' ר"ל, א"ל שהיא מרוצה וכו' רק שרצונו להכין א"ע לזה, ונתן להם-למשכון את אפונדתו עם כל כספו סכום ג' שהי' לו שם, עד שיחזור, והאמינו לו וברת לנפשו, ואח"כ כשבא לפני רבו הקדוש החוזה מלובלין א"ל אני רואה עליך אור גדול ועי"ז תזכה לבן חכם.

(ס"ד) אביו הוא הרה"ק החסיד המפורסם מוה"ר אברהם פריץ זצ"ל, היה אדם גדול ובעל מדריגה, ואמר שפ"א למד בזוהר פרשת ואתה תחזה וראה מה שיהי' עם זרעו עד ביאת משיח, והיה מקורב ג' ובעל תוקע כ) אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, (א"ה שמעתי מש"ב ר"ש העליר הנ"ל כי אמר לו אביו הרה"ג ר' אברהם ז"ל הנ"ל כי אביו של ר' אברהם פריץ הנ"ל הי' אחי אביו של הרה"צ ר' ישכר בער מזלאטשוב בעל בת עיני ומבשר

יח) שמעתי מאדוני חמי ז"ל ששמע מן מו"ח זצ"ל כאשר כלתו אשת בנו יחידו הי' נחלת ר"ל במחלת עתים חלים עתים שוטה, ובנו סבל ממנה צרות, ע"כ שאל שאלת חלים עלי' והשיבו לו כלה גרש יגרש, אבל הוא לא רצה להיות גירם לעשות פירוד בין איש לאשתו ולא גילה כלל מזה לבני ז"ל, אבל אח"כ יותר מעשרים שנה לאחר פטירתו נסתבב הדבר וגירשה ואז סיפר לי אי"ח ז"ל את זה, ונידע לנו המשט של התשובה כי גרש פי' יגרשה עכשיו, וא"ל סוף כל סוף יגרש הי' מיכרח לגרשה. עוד סיפר לי כי שמע ממו"ח שבעת קבלו ברכת פרידה מהחוזה מלובלין זצ"ל, נתן לו סידור קטן (שמעתי שעל זקיני ואביו שנסעו עמו לא"י ת"ו אמר המה נוסעים למות בא"י. אבל אתה שמואלקיל חבונה עילמית בשם) ומסר לו סימנים על כל מה שיארע לו כל ימיו, וראו ב"ב שבכל עת שאירע לו איזה סיבה הי' לוחש במיו ומונה באצבעותיו עד שאמר זה הוא מה שכחתי ואמר לי החוזה זצ"ל זי"ע ועכ"א.

יט) אומרים עליו שלמד את כל ס' האלשיך בעיון רב ופ"א נתגלה אליו רבינו האלשיך זצ"ל ללמוד עמו ונפל עליו סחד ג' קרוב להתעלף ולא הי' ביכלתו לקבל.

כ) שמעתי שסיפר מוהר"ם ז"ל שהחוזה זצ"ל היה המקריא ועמד אצלו ומהבל פה קדשו הי' כ"כ חם עד שהיה מוכרח לעמוד יחף בשני סמלים עם מים קרים ועכ"ז כמעט שלא נשרף.

צדק מגוע צבי ונכד הר"ג כץ בעל סמיכות חכמים ועי' להלן בסוף חס' כאן עניני היחוס באריכות וגם עוד ענינים מוקינינו הר"ש העליר ז"ל).

(ס"ה) אם חמותי היא אשתו הרבנית הצדקת של מוהר"ש ז"ל הי' שמה מרת מלכה ע"ה. (היא היתה אשתו השניה כי בהרעש נהרגו אשתו הראשונה וילדי') היא הי' ממשפחת עשירים ונדיבים ג' (גם ממשפחת בארבאש שבאדעס) והכניסה לבעלה הון רב וגם מכרה תכשיטי' ונתנה לבעלה לקנות הרבה ספרים, וביגיעתה ועמלה והשתדלותה, עלה בידו לשקוד על התורה ועבודת השי"ת והי' לה (נפטרה ביום א' דר"ח אייר) חלק ג' בתורתו ומעשיו הטובים, אביה הרה"ח הר אשר ועליג ז"ל היה מקורב ג' אצל הרה"ק המפורסם מוה"ר לוי יצחק זצ"ל מבאדיטשוב זי"ע והיה נותן לו הרבה כסף עד שעשה לו ספל של כסף לנטילת ידים, אפריון נמטי' לגיסי הרה"צ מוה"ר אבנר לארבערבוים ז"ל שע"י נודע לי רוב הענינים מהורי זוגתי תי', זכות כל אבותינו הקדושים יגן עלינו עד ביאת ינון בבא"ס. (א"ה עי' בסוף חס' כאן כל סדר היחוס באריכות וגם הרבה סיפורים מהם ז"ל וגם מעט מגדולת דודי ר' אבנר ז"ל הנ"ל ע"ש).

אוצר החכמה

(סד) יששכר בן יעקב

נולד יריד אב שנת ב"א קצ"ו או קצ"ז וחי קכ"ב שנים ועיין עוד בסה"ד ב"א קצ"ו. מנ"כ בעיר צידון רבה מקום מנוחת אחיו זבולון (ע"ל זי"ן ס"א) סה"ד ב"א תקי"ד. ובס' גא"י וכן בכל הספרים לא נזכר יששכר רק זבולון, וכנראה שנשכח מקום קבורתו. ובס' הישר כ' עצמות יששכר זבולון קברו אותם בצידון בחלק אשר נפל לבניהם, ונראה שלפי שנשתתפו בקמח ובתורה בידוע, ע"כ נשתתפו גם במנוחת משכן אבותיהם.

(סה) ר' יששכר דכפר מנדי

נזכר בירושלמי ר"ה פ"א ה"ג, ובבב"ר פנ"ב ז' נזכר עם ר' חמא ב"ר חנינא וכן שם פע"ד ה' ונזכר כ"פ במדרש עסה"ד, מנ"כ בכפר מנדי (סה"ד מגא"י ע"ש, ובאות ע' עקביא בן מהללאל, כי חוץ לכפר מנדא וכ"כ בחי"ר מגי' י"ג ע"ש, אבל בס' גא"י שבידי כ' בזה"ל. כפר מנדא שמה קבר עקביא בן מה' ור' יששכר ורשב"ג (ע"ל אות עיין ס"ה ושי"ן ט') ועב"ס א"ק י"ט: שהוא סמוך לאושא ושפרעם (ע"ל יו"ד ס"ב) במקצוע מערבית צפונית של בקעת בית נטופה וגם היום הוא כפר נושב ושמו לא נשתנה כלל ע"ש ובקט"ו.

(סו) יתרו חותן משה

היה משלשה יועצי פרעה, ובשביל שברח מעצת הבה נתחכמה זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית שנא' ומשפחות סופרים וגו', סוטה י"א. ע"ש, ובסנהדרין ק"ד. דבשכר (נלענ"ד דבזכות שברח הזמין לו השי"ת המצוה של קראן לו ויאכל לחם לזכות עי"ו ללשכת הגזית כי התורה נק' לחם) קראן לו ויאכל לחם זכה לזה, דגדולה לגימה וכו' ע"ש, משה היה אצלו בבית הסוהר עשר שנים וצפורה בתו כלכלה אותו בסתר, (לא חסרה מצדקת שרה רבקה רחל לאה. סה"ד ב"א תמ"ה ע"ש). ובגן שלו מצא משה את מטה האלקים שהיה מספיר ושם המפורש חקוק עליו, ובגזרת יתרו לא נמול גרשון בנו הראשון של משה (ש"ק וסה"ד ע"ש) וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא ונתגייר וכו' זבחים קט"ו. ע"ש ויחד יתרו שהעביר חרב חדה על בשרו שמל א"ע ונתגייר, סנהדרין צ"ד. וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו (שמות י"ח כ"ז) לגייר בני משפחתו, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל (שם ו' כ"ה) זה יתרו סוטה מ"ג. ע"ש, והיה כי תלך עמנו וגו' והטבנו לך (במדבר יו"ד